

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.
Hirdetés díja:

Egész oldal . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Dr. Purgly Sándor

zalai ev. egyházmegyei felügyelő gyűlést megnyitó beszéde.

A mai napra egybehívott egyházmegyei közgyűlésünk alkalmából tiszteletteljesen és benső örömmel üdvözlöm az egyházmegye tisztikarát, a lelkész és tanító urakat, valamint az összes megjelent küldötteket.

Tiszteletteljesen és benső örömmel azért, mert az egyházmegyében a folyó év april havában tett körutam alkalmával meggyőződtem arról, hogy egyházmegyénkben a nyomasztó anyagi viszonyok daczára erőteljes az egyháziasság, tevékeny az élő hit és hogy a gyülekezetek belügyeinek megszilárdítása körül is oly üdvös munkálkodás van folyamatban, mely terjeszti az evangéliomi igazságot, neveli a hitet, éleszti a szeretetet és így a küzdő embert közelebb emeli az Istenhez!

Kedves és múlhatlan kötelességemnek ismerem tehát nt. és nsgos egyházmegyei közgyűlés, e helyről is hangoztatni azt, mit körutam befejeztével főtisztelendő és méltóságos püspök urunknak jelentettem, hogy a zalai ev. egyházmegyének lelkészei, élükön az én szeretett barátommal, a nt. esperes úrral, lelki atyai és egyházi adminisztráló tisztüknek mindannyian önfeláldozó ügybuzgalommal, evangéliomi szeretettel hűségesen és becsületesen megfelelnek és hogy rendelkezünk oly tanítói karral is, melynek tagjai közül a legtöbben, a hazafias s egyházi nevelés mezején, fáradságot nem ismerő üdvös tevékenységet fejtenek ki, minek folytán megérdemlik az egyháznak és a nemzetnek a hála és elismerés virágaiából font hervadatlan koszorúját.

Ezek előrebecsátása után nt. és nsgos egyházmegyei közgyűlés, még csak egy kiváló fontosságú kérdéstről kívánok kegyes engedelmmükkel megemlékezni.

Tudva van önök előtt t. uraim, hogy ama nagy vallás-erkölcsi és kultúrmissziói szolgálatban, melyre bennünket protestáns egyházunk magasztos és szent elvei köteleznek, hiveink anyagi tekintetben már a roskadozásig megvannak terhelve a mi egyházmegyénkben is, úgy hogy e súlyos baj, e túlmegadóztatás miatt, nem egy helyen észlelhetjük már a szent vallásunktól való elhidegülésnek elszomorító tüneteit.

Hiszszük ugyan, hogy a hegyeket mozgató élő hit csudákat mivel ezután is az egyházi élet terén imitt-amott, de még sem tagadhatja senk sem, hogy e tünetekben nagy veszedelmeket méhőkben rejtő vészes fellegek mutatkoznak protestáns anyaszentegyházunknak már annyiszor beborult egén!

E komor, e vészes fellegek elhárítására egye-sült erővel kell törekednünk nt. és nsgos egyházmegyei közgyűlés, egyháziaknak és világiaknak, vezetőknek és vezetetteknek egyaránt, de legelső sorban sürgetve kell követelnünk az 1848. évi XX. t.c.-ben lefektetett elveknek mielőbbi megvalósítását! De míg ezt dicső és áldásos multunkon való önértetes hivatkozás mellett tesszük, nt. és nsgos egyházmegyei közgyűlés, el kell magunktól utasítani azt a képtelen, botor vádat, hogy mi magyarhoni protestánsok a minket jogosan, törvény alapján megillető segélyt, legerősebb várunk: autonómiánk feláldozásának, vagy más egyházak vagyonának saecularisatiója árán óhajtanánk elérni.

Igen is nt. és nsgos egyházmegyei közgyűlés, a protestantismusnak e létérdekébe vágó kérdést, míg az 1848. évi XX. t.-cikkben lefektetett elvek szerint való segélyeztetésünk meg

nem valósul, — napirendről levenni nem szabad, mert morzsákkal nem elégedhetünk meg! Követeljük segélyeztetésünk törvényes alapon, önállóan, függetlenül minden más körülménytől és a nélkül, hogy más vallásunknak általunk minden időben tiszteletben tartott szerzett jogait, a legtávolabbról is érinteni akar-nánk!

És most nt. és nsgos egyházmegyei közgyűlés, midőn utalok arra, hogy számító korunk szelleme oly kopár és rideg s e szellemet a protestantizmusnak kell a hitélet erejével megváltoztatni, azzal az óhajással, hogy tanácskozásunk folyamán lelkesítsen bennünket szent vallásunkhoz való hű ragaszkodásunk, tegye tárgyalásainkat higgadtá, emelkedetté az egymás iránt érzett kölcsönös tisztelet és szeretet, — a zalai ev. egyházmegyének mai napra egybehívott rendes közgyűlését ezennel megnyitom.

Néhány szó az egyház anyagi bajainak rendezéséhez.

E lapokban megjelent „Bajaink forrásai és orvosszerői” cikk írója eszmecserére hívja fel a közönséget az egyházi bajainkat előidéző okok felett.

Anyagi bajaink: illetőleg szegénységünkön úgy lenne szerinte legjobban segítve, ha egyháztörvényileg ki lenne mondva, hogy az egyházi adóknak nem szabad meghaladnia az állami adó 20—30 percentjét.

És a mi a szükségletek fedezésére nem lenne elég, azt az állam tartozna kiegészíteni az 1848. törvénycikk XX. §. szerint.

Másrészt a népnek anyagi jólétét javasolja emelni: leginkább birtokvéttel, a mikor olcsóbb eladások vannak abból a célból, hogy népünk jobbmódú lehessen és könnyebben viselhesse az egyház terheit. Legyen szabad ezekhez hozzászólni és a javaslatokat még egynehány indítvánnyal kiegészíteni.

Mindenekelőtt igen helyes lenne, ha az állam méltányos lenne és megkönnyitené az egyház terheit annyira, hogy népünk ne nyögjön úgy az egyházi terhek alatt.

Ez kötelessége lenne az államnak az egyházak egyenjogosítása értelmében.

Nincs itt nagy összegekről szó: legfeljebb 1—2 millió forintról, a mivel az állam csak méltányosságot tanúsítana és törvényvégrehajtást: mivel tartozik az egyházi szükségleteket legalább az égető szükség szerint fedezni.

Ezt követelni főbb egyházi tisztviselőinknek lenne módjában: az egyetemes gyűlésen, a főrendiház gyűlésein kell jogos panaszainkkal előlépni: ott zörgetni a kormány ajtajánál.

A kormányban úgy látszik elég jóakarat van a nem katolikus egyházak bajain segíteni: bírjuk a miniszterelnök úr ebbeli nyilatkozatát. Részünkön áll a határozott föllépés és a bajok mielőbbi orvoslásának követelése.

Kivánjuk tehát a főbb tisztviselők részéről a nagyobb energiát és határozottság kifejtését ebben az ügyben.

A mi a második propositiót illeti, hogy emelünk kell népünk anyagi jólétét, főleg birtokszerezés által, ez részben helyes. De nem gyökerosvosság még. Igaz, hogy ott, a hol a népnek módjában van földeket vásárolni, vásároljon: mindenesetre vagyona megmarad és gyarapodni fog, de a fő hiány, a mely akadályozza a nép jólétének emelését és így az egyházi teherképesség könnyebb hordozását: a nép helyes megélési és gazdálkodási értéke ezzel nem fog fejlődni. A népet okszerű gazdálkodásra és helyes takarékos-ságra kell nevelni. Es itt papjainknak és tanítóinknak szép tere nyílik a nép anyagi jólétét és így részben megelégedését is előmozdítani

Gazdasági felolvasások, lelkészek, tanítók részéről téli estéken sokat lendíthetnének ez ügyben.

Helyes gazdasági ismeretek terjesztése, gazdasági kérdések megbeszélése téli összejöveteleken igen előmozdítanak a gazdasági szakértelem terjedését a kisgazdák körében is és így a helyes gazdálkodás által terjedne népünk jóléte is. Természetes: papnak és tanítónak az okszerű gazdálkodásban mindenben jó példával kellene elő járniok.

De az egyház előjáróinak és tisztviselőinek a népben a helyes takarékosági ösztönt is fel kellene ébreszteniök, erre igen jó eszköz az egyházi hitelszövetkezetek alakítása. Ilyen hitelszövetkezetek minden nagyobb protestáns egyházban könnyen létesülhetnének, mivel autonóm egyházi életünknel fogva, a világi hatóságok beleegyezése sem szükséges az intézmény megalakításához.

Egy ilyen hitelszövetkezetnek igen szép előpéldája van Szárdon, Hontmegyében.

Itten az én csekélységem a tisztelendő úrra alakítottuk ezen üdvös intézményt, egyrészt, hogy könnyítsünk az egyházak és az egyesek terhein, másrészt, hogy a takarékosági hajlamot előmozdítsuk.

Es mindkét cél elérésében szép eredményeket mutathatunk fel, a szövetkezet majd 2000 forint befizetett tőkével rendelkezik, olyan faluban, a hol alig van 400 egyháztag és a mellett a tagok rendszeren egész kedvvel befizetnek, továbbá a szövetkezetnek 3 évi fennállása daczára semmő törvényszéki beavatkozásnak itt még nem volt.

helye, azonkívül ez intézmény mellett a faluban a takarékosági hajlam szemlátomást terjedt, mivel a kiskorúak részére különösen igen élénk a befizetési kedv.

Anyagi bajaink részbeni orvoslására az egyházi hitelszövetkezetek mellett igen ajánlatos lenne az egyházi közmagtárakat is általánosabban felállítani, vagy a hol megvannak, sok helyütt célszerűbben szervezni.

Egy jól szervezett és vezetett egyházi közmagtár nemcsak az egyesek baján segítene, de az egyház részére kamatok fejében különösen nagyobb egyházaknál bizonyos számbavehető jövedelmet adhat.

De anyagi bajainkat még egy más oldalról is kellene orvosolni.

Legjobban tennénk, ha a német lutheránus egyház példájára az egyházi illetőségeket pap, tanító, egyház részére egy közös egyházi cassába fizetnék be, a mely közös cassából pénzben történe a fizetés minden járandóságra vonatkozólag.

Mennyi időt nyerne pap, tanító ezzel szorosabb egyházi kötelességeik teljesítésére, mennyivel több idejük maradna az önképzésre és végre mennyi sok kellemetlen vizálynak lenne eleje véve az egyháztagok és azok vezetői között.

Azt hiszem sokaknak meggyőződése, hogy az előbb említett bajokon sokat lehetne segíteni az előbbi említett intézmény: egy közös egyházi pénzcassa felállítása által.

De még egy más hasznos tanulságot is vonhatunk le a lutheránus német egyházszervezet működéséből: a jótékonycélú közadakozásra nézve. Ugyanis a német nem egyesült lutheránus egyháztagok számszerint 56.000, egyházi célokra 80.000 márkát hoztak össze, úgy tudva tisztán jótékonycelokra és a hol ilyen jótékonycélú intézmény hathatósan lesz segélyezve, óriási aránytalanság van ebben a mi gyűjtéseinkhez képest. A hol az egyháztagok száma legalább egy millió lélek. Hja, de nálunk vagyonos nagy községek kivonják magukat a közadakozásból, mint ezt például a gyámintézeti gyűjtések mutatják.

A közadakozás ügyét több buzgalommal kellene az egyházvezetőknek szervezni és megindítani, szem előtt tartva, hogy mi a gyűjtések által a közös testnek: a közegyháznak tagjaiként működünk és kötelességünk a közegyház hiányain segíteni.

Mindezeket egybefoglalva: a főbb egyházi tisztviselők erélyes föllépése által a kormánynál, a nép anyagi erejének célszerű fokozása által, különösen teljes gazdasági ismeretek, egyházi hitelszövetkezetek és egyházi közmagtárak felállítása által, végre a pap és tanító illetőségeinek befizetésével egy közös cassából, valamint az egyházi

gyűjtések buzgóbb és célszerűbb vezetése által mindezen tényezőkön igen sokat lehetne segíteni egyházi bajainkon.

SCHULPE ALFONS
egyházfelügyelő.

Kihirdetés.

Szükségtelen mondanom, hogy a kihirdetés alatt a házasulandók egyházi esküvő előtti templomi kihirdetése értetik

Mellőzve ennek törvényes formáját én most csak az egyházi fegyelemre vonatkozó s a régi gyakorlat alapján érvényesülő részével akarok röviden foglalkozni.

A házasságra lépő, erkölcsös magaviseletű fiatalok tisztességes, becsületes (pocitivá) jelzővel a nevők előtt hirdettetnek különösen a tót és német egyházakban. Az erkölcsileg botrányos életüket az egyház a régi időben a templomban pelengérré állította. Ma szelidülvén az erkölcsök, egyszerűen a név előtti „tisztességes” jelző elhagyásával fegyelmezi. S már ezzel is sújtva érzi magát a botlott házasulandó a közönség ítélőszéke előtt.

Mindez jó és szükséges volt különösen az új egyházpolitikai törvények behozatala előtt. Jó és szükséges ez ma is, de fordulván a világ sorja, ennek a mai új viszonyok között hátránya is van.

Ma a mosdóval könnyen kiöntjük a gyereket is. Most az ilyen házasulandó hátat fordíthat az egyháznak s az egyházi fegyelem elől kitér.

Nem hirdetteti s nem esketteti magát az egyháznál.

Hogy pedig ennek erkölcsi kárát szive ne nagyon érezze, megnyugtattják, kioktatják az illetők, mondván: „az egyházi esketés annyit ér, mint a bárány szarva.”

S a pap még sem hagyhatja el álláspontját a kihirdetésre vonatkozólag.

Megtörtént ugyanis, hogy a házasulandó fiatal ember a pap előtt szemébe mondta a későbbben nőül vett leánynak, hogy mindketten erkölcsileg botlottak. Mégis a paptól elvárták volna, hogy „tisztességes”-nek hirdesse őket s a leány az ártatlanság jelvényével koszorúval a fején jelenhessen meg esküvő alkalmával az oltár előtt. S miután a pap ezt nem tehetette, illetve nem engedhette meg, mellőzték az egyházi hirdetést, esketést, kijátszották az egyházi fegyelmet.

Sajnos ma már az egyház olyan alacsony kerítés, melyen akármelyik siheder könnyen átvetheti magát, ha neki úgy tetszik.

Már most az a kérdés: mi nagyobb erkölcsi baj, eskü nélkül ereszteni ki őket az életbe s megtartani a régi elég szelid fegyelmezést, vagy általában elhagyni a jelzőt a tisztességes házasulan-

dók neve elől is s így megtartani a botlottakat is az egyházi egybekelés számára?

Előre kijelentem, hogy ezen utóbbi mód a jó keresztyéneknek nagy visszatetszést szülne. Tiltakoznának. Az ő tisztességes gyermekök ne soroztassék az erkölcsileg botlottak, vagy erkölcsileg botrányos életűek közé.

A mily botrányt szülne, ha erkölcsileg piszok életűt tisztességesnek hirdetném, oly botrány lenne, ha általában a megszokott jelzót elhagynám.

Oly fontos ügy ez, melyről a papi értekezletek komolyan foglalkozhatnának.

Én részemről míg mást nem határoznak, megtartom a régi gyakorlatot.

A szülők lelki gyengeségeért s a botrányos életűek sértett hiúsága s álszemérméért az elvet nem áldozom fel

S ha valaki mellőzi az egyházi esketést, övé annak kára is.

Figura docet ugyanis, hogy az anyós, ki sokszor gondol merészet és nagyot, polgári esketés után két hétre azon kijelentéssel rugdalta ki menyét a házból: „Te nem esküdtél az én fiamhoz.”

Igaz, hogy az ilyen bátor anyós az egyházi esketés után is tudna rugdálni, de eskü hiányt nem vehetne szemére. Tudni való ugyanis, hogy a polgári „igen” szónak a nép előtt nincsen erkölcsi értéke.

Szóval, ha a mi erkölcsi fegyverzetünk manapság nem is elég éles és hosszú, de ne tegyük le, ott a hol lehet tapintatosan vágjunk vele a vallás-erkölcsi élet javára.

A kertész akkor is neveli a fát, ha kinövéseit nyesi csak idején csinálja s okosan. A mi kihirdetéskori szelid fegyelmezésünk többet használ a vallás-erkölcsi életfájának, mint árt, ha egyes ágainak fáj is a metszés.

CZINKOTSZKY MARTON.

BELFÖLD.

Az alsó-nógrádi ág hitv. ev. „papi értekezlet”-en az elnöklő főesperes üdvözlőlvén a szép számban megjelent tagtársakat, elmondja általános tetszéssel fogadott megnyitó beszédjét. Beszédjének bevezető részében, a Luther társaság egyház-irodalmi értesítője nyomán, ismerteti Vurster Pál a belmissióra vonatkozó művét, a mely a belmissió fogalmát, történetét, Gusztáv Adolf egyület általi működését, végre jelenlegi állapotát tárgyalva, négy szakaszban foglalkozik a belmissióval. E fontos, egyházunk beléletét oly mélyen érintő tárgyról maga is elmondja nézeteit s azt mondja, hogy itt a mi teendők: „egységes vallásos szellemű olvasmányok terjesztése hiveink

között, melyeket a Luther társaság már most magyar, tót és német nyelven terjeszt; gyermek is-tentisztelet tartása, confirmáció oktatás hűség-teljesítése, a templomi vasárnapi és hétköznapi is-tentiszteletek pontos és szigorú betartása, adventi és böjti időszakokban az irás magyarázatának behozatala, templomi catechisatio megtartása, hiveink időszakonkénti látogatása.” Foglalkozik a külmis-sióval, azután pedig, mint sokat tapasztalt bölcs-vezér, különösen a fiatalabb lelkésztársak által megszívelendő tanácsokat oszt, a lelkész működé-sét illetőleg a hivekkel szemben pedig a tem-plomban s a templomon kívül. Lelkökre köti a lelkésztársaknak, hogy szakítva a rationalistikus irányzattal, a templomban mindég Jézust, s annak tudományát hirdessék; a templomon kívül soha sem feledkezzenek meg a papi kenetről, arról, hogy az Úrnak szolgálói A hivekkel szemben pedig, a templomban s azon kívül is, mint a sikeres mű-ködésnek egyedüli feltételét, a türelemmel és sze-lidséggel párosult szeretetet, mely sem nem fen-héjázó, sem nem megalázkodó, ajánlja. Ellitéli az erőszakoskodást, mely mindég visszahatást szül s a lelkész s hivei közötti meghasonlásnak okozója. S miután felemlíti az 1848. évi XX. t.-c. életbe-léptetésének égető szükségét, rámutat a napirend egyes tárgyaira, az értekezletet megnyitottnak nyil-vánítja.

A napirend előtt indítványozza, hogy mélt. Szentiványi Árpád úrnak, a tiszai kerület fel-ügyelőjének, az 1848. évi XX. t.-c. életbeléptetésé-nek a képviselőházban történt tárgyalása alkalmá-val elmondott s egyházunk érdekeit nem eléggé méltányoló beszéde felett, megütközését fejezze ki.

Az értekezlet az indítványt elfogadja s az es-perességi gyűlés elé terjeszteni határozza.

Ugyiszintén elfogadja s az esperességi gyű-lés elé terjeszti Simonidesz János szécsényi lelkész amaz indítványát is, hogy esperességünk nt. Veres József orosházi lelkész, országgyűlési képviselő urat üdvözlője, az 1848. évi XX t.-c. életbeléptetésének a képviselőházban való tárgya-lása alkalmával tanúsított bátor fellépéseért.

Olvastatott a mult évi jegyzőkönyv 3-ik pontja. Elnöklő főesperes úr sajnálattal jelenti, hogy Kossaczky Arnold a három: a barsi, honti, nógrádi jogi képviselője a bányakerülettel szem-ben, még a keresetet sem adta be, a választott-bíró-ság elé. Felhatalmazást kér, szigorúbb in-tézkedésre.

Az értekezlet felhatalmazza, sőt kéri nagyér-demű elnökét, hogy ez ügyben a legnagyobb szigorral járjon el, esetleg — a két érdekelt espe-resség felhatalmazottjaival egyetértőleg. — más jogi képviselőt keressen.

A mult évi jegyzőkönyv 5. pontja felolvas-tatván, elnök úr a következő indítványt nyújtja be: „mondja ki az értekezlet, hogy a nógrádi es-

peresség, mint ilyen, külmissiói egyesület címét felveszi, egyházmegyei gyűlésein a külmissió ügyének külön tárgyalási időt szentel. Az egyes egyházak az egyesületnek tagjai lennének s a lelkészek évenként szent beszédekben legalább egyszer ismertessék a hívekkel a külmissió áldásos működését. Külmissiói egyesületté a kerület, illetve az egyetemes egyház is alakuljon át.

Az értekezlet az indítványt elfogadja s az esperességi gyűlés elé terjeszti.

A belmissiót illetőleg az értekezlet abbéli határozatát, hogy addig is, míg az 1899. évi ker. gyámintézeti közgyűlés jegyzőkönyvének 14. pontjában foglalt határozat végrehajtva nem lesz, a vallásos iratok terjesztésén kívül, az ismétlődő hitoktatására is kötelezi a tagokat, továbbra is fentartja.

Elnöklő főesperes úr a parochiális könyvtárak helyébe, a dekanális könyvtárak létesítését ajánlja.

Az értekezlet az indítványt elejti, ellenben elfogadja Wladár Viktor abbéli indítványát, hogy az elhalt lelkész hozzátartozói esetről-esetre kerestessenek meg, hogy az elhalt után maradt teológiai műveket, az egyháznak adományozzák.

Az értekezlet az 1848. évi XX. t. c. életbe léptetését sürgeti s hasonló határozat hozatalára az esperességi gyűlést is kéri.

A magyar posztillát illetőleg kéri az esperességi gyűlést, hogy annak mielőbbi megszerkesztését a kerületnél, illetve az egyetemenél sürgesse.

Lenhardt Károly, a dékáni iskola látogatásokhoz irt rövid utasítását, Mihalovics Samuél béri lelkész ismerteti s azt indítványozza, hogy

a) az iskoláknál tanmeneti naplók szerzendők be,

b) kerestessék meg az elnök által Lenhardt Károly, engedné meg, hogy ez útmutatás nyomtatassék ki annyi példányban, hogy minden iskola s minden körlelkész kaphasson egy-egy példányt belőle.

Az értekezlet mindkét indítványt magáévá teszi s az esperességi gyűlés elé való felterjesztésöket elhatározza.

Wladár Viktor szügyi lelkész indítványozza, hogy a kongruás lelkészek fizetése 1600 koronára, a mennyiben ezt az államnál kivívni nem sikerülne, a zsinati törvények (319. §.) értelmében, az esetleg élvezett segélyek betudásával 1898 ik évtől kezdve, a közalapból egészítettessék ki.

Az értekezlet az indítványt elfogadja s az esperességi gyűlés elé való felterjesztéséhez hozzájárul.

Mihalovics Samuél béri lelkész indítványozza, hogy az általános jövedelmi pótdó, a mennyiben a zsinati törvények (306. §.) értelmében a

közalap-adó kivetésénél alapul csakis az egyenes államadó vehető, az adó bevallási ivatekból kibagyandó, illetve ha a bevallás az egyetemes gyűlés rendelkezése értelmében már megtörtént volna, a közalap-adó kivetésénél, figyelmen kívül hagyandó.

Az értekezlet, a mennyiben az általános jövedelmi pótdó nem számítatik az egyenes állami adóhoz s arra más adót kivetni nem szabad, az indítványt elfogadja s az esperességi gyűlés útján az illetékes helyre felterjeszteni határozza.

Szlancsik Pál surány-terényi lelkész, tekintettel arra, hogy a mi kerületünk egyházai a kerületi papválasztó szabályrendelet 8. §a értelmében az $\frac{1}{4}$ évi időközi jövedelmet nemcsak akkor, ha az egyház elhalálozás folytán üresedik meg s az elhalt után nem maradnak egyenes le származottak, hanem akkor is kötelesek beszolgáltatni az egyetemes nyugdíjintézetnek, ha az egyház az ev. egyházból való kilépés, lemondás, elmozdítás által üresedik meg; más kerületek egyházai pedig $\frac{1}{4}$ évi időközi jövedelmet e három esetben, saját céljaikra használják fel, azt indítványozza: szólítsa fel a dunáninenni kerület papválasztó szabályrendelet I. fejezetének 8. § ban foglalt fentemlített intézkedéséhez, hasonló határozatot hozzanak; ha pedig ezt tenni vonakodnának a dunáninenni kerület említett rendelkezése hatályon kívül helyeztessék s abban az esetben, ha az egyház a lelkésznek akár az ev. egyházból való kilépése, akár lemondása, akár pedig elmozdítása folytán üresedik meg, az $\frac{1}{4}$ évi időközi jövedelem az esperesség özvegy-árva intézetek vagyonának gyarapítására fordítassék. E határozat alkalmazandó, a most üresedésben levő egyházakra is.

Az értekezlet ez indítványt magáévá teszi s annak az esperességi gyűlés által a kerülethez való felterjesztését elhatározza.

Lelkész beiktatás. Nikelszky Andor jún. 15 én búcsúzott el izsákkalvi egyházközségtől. Az arra következő napokban átköltözött Duránd új községébe, hol szívélyesen és ünneplélyesen családjával együtt üdvözöltetett. Június 22-ike volt a beiktatás napja. Szép derült időben a szomszéd községekből sok ünneplő vendég megérkezett. Münnich Kálmán egyházmegyei felügyelő is részt vett az ünnepen. A kényelmes szép paplak, valamint a templom is ki volt diszitve zöld fenyves koszorúkkal és virágokkal. Az istenitisztelet $\frac{1}{2}$ 10 órakor vette kezdetét. Az alkalmi énekek elhangzása után az oltár elé léptek Weber S. főesperes, Kübcher Albert és Koch Aurél lelkész társakkal, kik a liturgiát végezték, mire a főesperes a beiktató beszédet tartotta, kiemelvén a lelkész kötelességeit az igehirdetés, a sákramentumok kiszolgáltatása és a belmissió terén, egyuttal átadván a beiktatandó lelkésznek tevékenységének jelképeit a templom kulcsát, a szentírást, keresztelő- és szentvacsorai edényeket. Mintán a

község is figyelmeztetve lett kötelességeire lelkésze iránt, az utóbbi a főesperes által megáldva lett szép és fontos hivatal viselésére. A főének közben az új lelkész lépett a szószékre és 23 ik zsoltár felett prédikált ezen alapigét hangsúlyozván: az Ur az én pásztorom, azért sem miben meg nem fogyatkozom. A szivből jövő és a sziv húrjait találó beszéd a legjobb benyomást tette azon községre, mely különben is igen békés természetű, áldozatkész és egyházas, vallásos szellemű, hol az isten ígéje mindig jó talajra talál és a lelkész örömmel végezheti napi műveit. A záró ének után offertóriummal az egyház javára, végződött az emelő és szép beiktató istenitisztelet. A diszebed a városi teremben, szintén sikerült nek mondható. A pohárköszöntéseknek alig akart vége lenni A r. kath. és az izraelita hitközségek is képviselve voltak annak a jelétül, hogy béke uralkodik a hitfelekezetek között. A csinos templomban, mely 1878 ban épült, hivataloskodtak Grósz 52 évig, azután következtek Brósz, Honétzy, Rumann, Ulveich Pál és Kübecher Albert. Kívánatos, hogy az elődök szellemében a mostani beiktatott lelkész is oly sikerrel és áldással még soká működjek községre gyarapítására és üdvére.

Weber S.

Walentyni Aladár pongyeloki lelkész három egyház is megválasztotta lelkészévé: a kapinémfalvi, hernádvécei és margonyai; a margonyait fogadja el

A fehérkomáromi ev. egyházmegye közgyűlése elhatározta, hogy az 1848. XX. t. c. végrehajtását mindaddig sürgeti, míg egyházunk törvényes követelése meg nem valósul.

A dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerület f. évi közgyűlését július hó 16-ától kezdődőleg, Sopronban tartja meg Gyurácz Ferenc püspök és ihási lhász Lajos főrendiházi tag, egyházkerületi felügyelő elnöklete alatt.

A bányai ág hitv. ev. egyházkerület szeptember 9, 10 és 11-ik napján tartja közgyűlését Sárkány Sámuel püspök egyházi és Zsilinszky Mihály világi elnökök vezetésével a budapesti Deák téri ág. hitv. ev. főgimnázium dísztermében.

Csemez Miklós hagyatéka. A napokban elhunyt Csemez Miklós kiérdemült selmebányai liceumi tanár, a kinek egész élete a jótétemények láncolata volt, végrendeletében összes vagyonát jótékonycélra hagyta. Ingatlan vagyonának örökösévé a pozsonymegyei Kajal község ág hitv. ev. leányegyházát tette, a mely így megerősödvé, anyaegyházzá fejlődhet. Ezenkívül 70,000 koronás összeget egy, a dunáninneri ág. hitv. ev. egyházkerület területén felállítandó tanítóképző céljaira hagyományozott, azzal a kívánsággal, hogy ezt az intézetet lehetőleg Pozsonyban építsék föl. Ha tiz esztendő leforgása alatt föl nem épülne ilyenmő intézet, akkor az összeg kamatai a po-

zsonyi ev. teológia Csemez Miklós-féle alapítványának gyarapítására fordítandók.

Szinay Gyula a következő tiz pontban összefoglalt indítványt terjesztette a debreceni presbyterium elé:

Indítványozom:

1. A nagy egyházaknak az egyházmegyék hatósága alól kivételét és önálló hatóságként az egyházmegyék rangjába emelését.

2. Az egyházi adóknak az állami adókkal együttes behajtása elrendelését fakultative.

3. Zsinati törvényeinknek szabatos rendszerbe foglalását.

4. A presbyteri kettős elnökség jog és kötelesség körének szabályozását.

5. A presbyteri gyűléseken a praesentes concludunt elvének behozatalát, a féleven át igazolatlanul meg nem jelenők tagsági joga elvesztésének kimondásával.

6. A lelkészválasztásnál a) a választói névjegyzék összeállítása ideje tekintetében a kis és nagy egyházak között a viszonyok által parancsolt megkülönböztetést; b) nagy egyházakban választások alkalmából kettőnél többé szavazatszedő küldöttség engedélyezését; c) a próbaszónoklat tartás megengedését; d) a meghívási jog szabályozását.

7. A lelkészi nyugdíjintézet fölállítását az 1848. XX. t. c. alapján.

8. A költségvetés készítésére egyik egyházkerület részéről javasolt rövid határidő alól a nagy egyházak kivételét.

9. Az adókulcs megállapításának az önkormányzat körébe utalását.

10. A jogorvoslatok szabaddá tételét.

Hazafias határozat. A jolsvai (Gömörm.) evang. egyház rendkívül fontos hazafias határozatot hozott f. hó 22 én, Kund Aurél egyházfelügyelő és Baltazár János lelkész elnöklete alatt tartott közgyűlése alkalmával. Kimondta ugyanis, hogy az istentiszteleteket, melyek eddig havonként csak egyszer tartattak magyar nyelveu, ezentúl fölváltva, egyenlő számmal fogja tartani tótul os magyarul. Ezt a határozatot kiterjesztette részben a mindennapi könyörgésekre s az úrvacsorákra is. Ezen határozatnak az a körülmény adja meg leginkább az erkölcsi súlyát, hogy azt a hivek minden kényszer nélkül, a legnagyobb készséggel egyhangulag elfogadták. A szokatlanul népes közgyűlés, melyen ezen tárgy iránt való érdeklődésből idegen vallásuak is megjelentek, ekként valóságos ünnepélylyé változott. Öröm és büszkeség szállt meg mindenkit e tény fölött, s midőn az egyház lelkésze, meghatva hiveinek hazafias felbuzdulásán, azt a kijelentést tette: „... úgy tetszik nekem, mintha maga a magyar génusz jött volna meghíletni a szíveket s itt lebegne fényes felderült arcczal s hangosan dobogó szível a gyülekezet fölött,“ a lelkesedésnek impozáns

visszhangja zúgott végig a jelenlévők sorain. A jolsvai egyház régi hazafias hirnevét koronázta meg ezzel a cselekedetével. Egyébként pedig az egyháztagnak már csak az öregebbje beszél tőle, az ifjabb nemzedék ellenben nemcsak szellemében, de nyelvében is teljesen magyar.

A lelkészek tanuló fiait segélyző egyesület tagjainak névsorát a következőkben tisztelettel közlöm:

Dunántúli egyházkerület:

39. Hima Sándor tót-moráczai lelkész.

A zalai ev egyházmegye 1902. évi június 16-án tartotta évi rendes közgyűlését. Kövágó-Órsőn Czuppon Sándor esperes és dr. Purgly Sándor egyházmegyei felügyelő elnökléte alatt.

A gyűlést megelőző istentiszteleten az egyházi jegyző: Magyary Miklós kapolcsi lelkész imádkozott, megemlékezve az imában röviden Karsay elhunyt püspökről.

Az imának egész terjedelemben i kinyomatását egyhangulag elhatározta az egyházmegyei közgyűlés. Dr. Purgly Sándor egyházmegyei felügyelő hatásos aktuális beszéddel nyitotta meg a gyűlést, megemlékezve ápril havi egyházlátogatása alkalmával tapasztalatról s beszéde végén hangsúlyozta, hogy egyházunk állami segélyeztetésének kérdését mindaddig napirendről levenni nem lehet, míg a segélyeztetés az 1848. évi XX. t. c. valódi szellemében nem történik.

Az egyházmegyei közgyűlés e tárgyban felterjesztést tesz a kerülethez.

Esperes bejelenti, hogy dr. Purgly Sándor egyházmegyei felügyelő ez idén is 200 koronát tett le kezéhez úgy, hogy az összegből 100 koronát az egyházmegyei közigazgatási pénztárba juttasson, 100 korona pedig a kerületi gyámintézethez tétessék át, egy folyamodó s a felügyelő által kijelölendő zalai gyülekezet számára. — Facta loquuntur! . . . A közgyűlés, a nemeslelkű felügyelőnek egyhangulag elismerő köszönetet szavaz.

Esperes bejelenti a hivatali változásokat, mely szerint Szvaty Béla tapolezai kir. főerdész, egyházmegyei világi jegyző és Tóth Sándor az egyházmegye volt pénztárosa, a szent-antalfai egyház buzgó tanítója elhunytak. Az előbbinek helyére a mostani közgyűlés Lacher József m. k. járási állatorvost, az utóbbi helyére az antalfai egyház tanítónak Fazekas Jánost választotta meg.

Olvastatott Gyurácz Ferenc püspök úr leirata, melyben az egyházmegyei felügyelő egyházlátogatása felett elismerését fejezi ki.

A „Luther-Társaság“ pártolására felhívja az egyházmegyei közgyűlés a gyülekezeteket. E pont tárgyalásánál so-

kan nem helyeselték azon körülményt, hogy az „Ev. Családi Lap“ szerkesztője a Luther Társaság költségén, személyes hírlapi polemiát folytat a csabai „Ev. E. Szemle“ szerkesztőjével. Megjegyztetett ugyanitt az is, hogy kívánatos volna, ha az „Ev. Családi Lap“ a felekezeti öntudatot jobban kidomborítaná, mi által nagyobb közkezdveltségben részesülne a népnél. Példa reá a reformátusoknál a „Téli Ujság.“

Az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyó tudomásul veszi, hogy Rapolics a tulajdonát képező nagyvendéglőt 4000 korona költséggel átépített.

A zalai missziói alap, mely a külföldi G. A. egyleteknek köszöni létezését, (elismerés illeti itt Löw Fülöp kerületi gyámintézeti e. elnököt is) 2695 korona 87 fillért tesz ki.

Az egyházmegyei tanügyi bizottság jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy az egyházmegye területén a tanügy szépen virágozik s hogy a tanítóegylet üdvös tevékenységet fejt ki. Ugyanabból olvasható, hogy a tanító egylet a Zsedényi-dijra: Benkő Béla öcsi, a Simunyak 100 koronás díjra: Szalay Géza szepezdi tanítót ajánlja, valamint hogy Magyary Miklós kapolcsi lelkész, — ki lemondott tisztéről arra való utalással, miszerint a kerületben mozgalom indult meg a tanító egyleti „kényszer“ lelkész elnökség mellőzésére, — az egyházmegyei tanítóegylet nagy lelkesedéssel újra egyházi elnökének választotta.

Több kisebb ügy elintézése után, a tárgyszerozat végére érvén a közgyűlés, Czuppon Sándor esperes, miután 6 éves megbízatása az őszzsel lejár, tisztéről lemond. Többen méltatva erélyességét, azon nézetüknek adtak kifejezést, hogy az egyházmegye bizalma újra az esperesi székbe ülteti. Az esperesi hivatal betöltésére vonatkozó szavazást az egyházmegyei gyűlés elrendelte.

A dobsinai evang egyház folyó hó 8-án tartott presbyteriális gyűlésen egyhangulag s nagy lelkesedéssel elfogadta Poputh Viktor hitoktató lelkész által benyújtott javaslatát, melyet egész terjedelemben ide iktatunk:

Tekintetes s Tisztelendő Egyháztanács!

Egyházközségünk minden egyes tagjai, de különösen a tisztelt egyháztanács nagyon élénken emlékszik vissza arra, a midőn a mi egyházunk is azon országos egyházi mozgalomhoz csatlakozott, mely a hazai evang. prot. egyház egyenjóságát hazánk egyéb egyházaival és felekezeteivel szemben az 1848. törvény XX törvény-cikke életbeléptetésével célozta volna. Mindenki vissza fog emlékezni arra is, midőn a rozsnói választókerület országos képviselője, gróf Andrássy Géza, a mi egyházunk részéről is felkérte arra, hogy nemcsak tekintélye latbavetésével, hanem szavazatával is fentemlített törvénycikk életbeléptetését mozdítaná elő.

Mi történt? Az országos képviselő úr még csak feleletre sem méltatta a mi egyházunkat s választókerülete sok egyházközsége kérelmének daczára azon javaslat elfogadása ellen szavazott, melyet a képviselőházban az ev. egyetemés egyház nevében Veres József ev. esperes és orosz-ukrai képviselő tett s melyet a 48 as függetlenségi árt is magáévá tett. Mit tartalmazott ezen javaslat? A kormány nyilatkozta ki, hogy egy éven belül határozott javaslatot tesz arra nézve, hogyan és mily összeggel kívánja ev. egyetemés egyházunknak adandó segélyét egy hozandó törvény által szabályozni, nehogy ev. egyházunk évről-évre koldulni kényszerítették s hogy ne függjön minduntalan egyes miniszterek szeszélyétől.

Egy gróf Andrassy Géza rideg magaviselelete és eljárása a mi egyházunkkal szemben, melynek hatvan ó rá adott szavazata megszerezte neki a választás alkalmával a többséget, — már is bírálat tárgyát képezheti nemcsak annyiban, a mennyiben egyházunk ó hozzá intézett kérelmére nem is válaszolt, a mit hogy válaszoljon, már az illedelem is követelt volna, hanem annyiban is, hogy hithű s buzgó pópista létére ne akarjon egy tisztán protestáns kerületet képviselni, melynek sokféle egyházközlökai igényeit ki nem elégítheti, mert szíve, lelkiismerete, s esetleg még vallási meggyőződése is mást sugalmaz neki.

De minden bírálaton aluli azon eljárás, melyet a tiszai ev. kerület ez idő szerinti felügyelője, Szentiványi Árpád tanúsított, ki a kormánypolitika érdekét többre becsülte az egyetemés egyház érdekénél, ki megszegte nemcsak a mi egyházunknak, hanem az ó egyházának is tett esküt, ki nemcsak az egyházi társelnököt, Zelenka Pál tiszakerületi ev. püspököt ezen mozgalom jeles s kitartó előharczósát s kezdeményezőjét a legkényesebb helyzetbe hozta és sodorta, hanem ellentétbe is helyezte magát az egyetemés egyház határozatával s törekvéseivel, ki egyházunkat a legnagyobb mértékben pellengérré állította.

Egy Andrassy magatartása szolgáljon a mi helybeli evang. egyházunknak a jövőre nézve intésül s figyelmeztetésül és hasznos tanulságul; — egy Szentiványi pedig álmunkból való felébredésül és önrendelkezési jogaink használatba vételül! A kerületi felügyelő csak addig foglalhatja el ezen megtisztelő bizalmi állást, meddig egyházunk jogainak s szabadságának védelmezője, a hozott határozatok megbeesülője s a meddig kerülete összes községeinek bizalmát bírja! A mi, a dobsinai ev. egyházunk legyen a sok számtalan közül az első, mely meggyőződésének, félretéve minden emberi félelmet, tetszést vagy nem tetszést, személyes tekintet, szabadon, nyíltan, tehát férfiasan ad kifejezést, midőn kimondja, hogy Szentiványi Árpád nem méltó erre az állásra, melyet elfoglal s méltatlan azon bizoda-

lomra, melylyel egy pár évvel ezelőtt oly imponans módon a tiszai kerület megajándékozta.

Hol ilyen világiak — mint ó is — egyházunk gyeplőt fogják és vezetik, ott lehetetlen, hogy az egyház felviruljon Mennyire homályosítják el dicső elődeik még most is fényesen ragyogó multját, kik egyházuk érdekében Istenbe vetett bizodalommal léptek a máglyára, feláldozták életüket s a maiak még egy úr és parancsoló, egy miniszter kegyét sem akarják elveszíteni!!! De hála Istennek, egyházunk egén feltűnedezett már egy jobb és szebb jövő hajnala, a protestáns öntudat kezd lassan-lassan ébredezni, a megkezdett mozgalom többé el nem fojtható, hullámai az eget csapdossák s kell, hogy lecsendesítsenek.

Midőn a Tekintetes és Főtisztelendő Egyháztanács szíves türelmét megköszönöm, melyet ily szomorú tapasztalatok, állapotok s idők felsorolásával és ecsetelésével igénybe vettem, azt hiszem, hogy a tapasztaltak által mélyen megsértett lelkiismeretemnek eleget tettem, s hogy evangélikus egyházam irányában leróttam a szeretet adóját és kérem a következő két indítványom elfogadását:

I. A dobsinai ev. egyház részéről szavattassék bizalmatlanság Szentiványi Árpádnak és jelen határozatunkról értesítsék a püspöki hivatal és II. üdvözöltessék jelen gyűlésünkől Veres József ev. esperes és képviselő az ó nemes törekvésében s kéressék fel továbbra is törhetetlen s fáradhatatlan buzgalom kifejtésére ev. egyházunk érdekében.

A horvát-szlavonországi ág. hitv. evang. egyházmegye m. hó 26 án Krcedinben tartotta esperességi gyűlését. Már megelőző este gyülekeztek a képviselők előconferenciára. Csütörtök reggel 7 órakor istenitisztelettel kezdődött a gyűlés, a melyet dr. Tirtsch Gergely újpázuai lelkész végzett. Nyomban az istenitisztelet után nyílt meg az esperességi gyámintézeti gyűlés, a mely a kerületi elnökre egyhangulag Famlertorzsai lelkészt jelölte, átnézte és megbírálta a bejött kérvényeket s az egyházmegyei szeretet-adományt Krcedinnek adományozta. Szívből jött üdvözlő beszéddel nyitotta meg az esperességi gyűlést Maier Ádám felügyelő, míg utánna Abaffy Miklós esperes adta elő évi jelentését. Az esperes az egyházmegyei életnek minden fázisát érintette, beszélt az egyházközlökai törvények káros befolyásáról Magyarországon, elítélte azt az unionistikus törekvést, mely imitt-amott mutatkozik, s arról a felfogásról, hogy van irányzat, a mely az egyház vagyonosodásában látja a jövő biztosítását, de a gyűlés ezeket a kérdéseket, mivel sehogy sem illenek a horvát viszonyokhoz, mellőzte. Nagy gonddal és körültekintéssel rajzolta az esperes a diaspora helyzetét, a melynek nagy részét ismételtlen meglátogtta és beszá-

molt a horvát kormánynál tett lépéseiről, a melyek arról győzték meg a gyűlést, hogy a kormány jóakarattal támogatja egyházunk ügyét. A részletes vita a jelentés felolvasása után indult meg. Újpázu és Beska helyi szabályzatai, valamint az esperességi nyugdíjintézet alapszabályai a számvevőszékhez lettek áttéve felülbírálás végett.

Két tanító kapott engedélyt, hogy az esperességi bizottság előtt letehesse a levitai vizsgát. A németpalánkai lelkésznek abbéli kérelme, hogy mivel neki néhány filiája horvát területen van, ő is az esperességi gyűlésünkbe hivatalos legyen, a zsinati törvények alapján nem volt teljesíthető, lévén neki már úgy is szavazati joga a bácsi esperességben. Örömmel adta beleegyezését a gyűlés, hogy Beronja templomot építtessen. Erdevig kérelme, hogy az esperesség területén könyöradományokat gyűjthessen templom építésére, szintén teljesítve lett. Érdekes indítvánnyal lépett elő az ópázuai egyház, felterjesztést akar az egyetemes gyűlésre, a mely szerint azon horvát származású teológusok, a kik Bécsben vagy külföldön végezték tanulmányaikat és Horvátországban akarnak egyházi tisztséget viselni, vizsgáikat anyanyelvükön tehessek le, illetve szabadon választhassák a nyelvet, melyen vizsgázni akarnak. A gyűlés belátva, hogy a horvát theol. stipendium szabályzatai és a zsinati törvények közt ellentét van, de tekintve, hogy még konkrét eset sincs, felterjesztést tesz a horvát kormányhoz, hogy ez tárgyaljon az egyetemes gyűléssel és a már egyszer adott theológiai stipendiumot adja meg teológusainknak külföldre is. Ópázuának azon második indítványa, hogy alkossunk önálló kerületet, mint korait mellőzte a gyűlés.

Nagyobb érdeklődést a német egyházi énekes könyv kérdése keltett. Az esperes az elberfeldi énekes könyv behozatalát javasolta, míg dr. Tirtsch Gergely a württembergit ajánlotta, a mire nagy szótöbbséggel az utóbbi lett általános elfogadva. Lesz tehát egységes, jó énekes könyvünk az egész egyházmegegyében. Örömmel értesült a gyűlés arról, hogy Mitroviczán már a közel jövőben új lelkészi állomás lesz felállítható. Végül még egy interpelláció érdekelte a gyűlés minden tagját. Hurbán lelkész interpellálta meg az esperest, hogy a midón a szuresini lelkészi állomásra pályázatot hirdetett, mit értett a hivatalos nyelv alatt, a mely minden pályázótól megkivántatott. Az esperes oda nyilatkozott, hogy törvény szerint a magyar értendő, de szíve szerint ő a horvátot értené s nehogy egyik vagy másik részen megütközést keltsen, választotta a meginterpellált kifejezést.

Még egynéhány kisebb fontosságú ügyről is volt szó, mire a gyűlés feloszlott. Az ifjú egyház-

mege nehéz feladatokkal küzd, de látszólag nyugszik rajta az Úr keze, erősödik, gyarapszik úgy anyagilag, mint különösen a hitélet terén.

A Luther-Társaság szűkebbkörű bizottsága gyűlést tartott Zsilinszky Mihály elnökléte alatt. Megjelent a gyűlésen a Budapesten utazóban lévő dr. Baltik Frigyes dunáninnyi püspök és Luther-társasági igazgató-tanácsos, ki nek azon bejelentésére, hogy a gyámintézet szeptember 10—12 ik napjain tartja gyűlését, azt ajánlja, hogy a Luther Társaság szeptember 14 én tartsa összejövetelét A szűkebbkörű bizottság elhatározta, hogy a társaság gyűlését szeptember 14 én Köszegen tartja, egyszersmint az ugyanakkor tartandó ünnepély műsorát is vázlatosan megállapította. A kiadványok, nevezetesen a Konfirmációi Emlékkönyv és a Bibliai Olvasókönyv ügyében határozott. Elvben eltogadott egy indítványt, mely szerint október 31 én Budapesten és a vidéken felolvasó estélyt rendez és rendeztet.

IRODALOM.

A „Cirkevné Listy“ f. é. 5. számában ünnepi vezércikk után szó van a tervezendő ev. tót egyházi árvaházról, azután következik két egyháztörténeti tanulmány, egyik Bethlen Gábor s Thurzó György koráról Bottótól (folytatás,) a másik pedig Fábrytól történelmi igen figyelemreméltó észrevételeket tartalmaz magában II. Pilarik István „Currus Jehovae mirabilis“ című művéhez, melyet Szlávik János tett közzé távol a tót theol. tudományos lapban, végül hozzá szól a „Cirkevné Listy“ az 1848. XX. t. c. országgyűlési tárgyalásához. A törvény tárgyi ismertetése után felhossa, hogy az ev. gyűléseken évek óta — már egész az unalmasságig és elkedvetlenítésig — folyik a nevezett törvénycikk végrehajtására irányuló mozgolódás, az állam azonban nem reagált a felterjesztésekre. S lehangosabb volt a kérés és sürgetés szava Szentiványi Árpád és Kubinyi Géza kerületében, melynek példáját követte aztán a többi kerület, a kerületi gyűléseken, végül tavaly az egyetemesen is. Így állottak a dolgok az újabb időkig, a mikor is az egyházi dignitáriusok által kedvelt „Magyar Szó“ útján megindult az egyes országos képviselőknek a törvénycikk érdekében való tömeges megkeresése. S akkor azt hittük, hogy a mi egyházi gyűlési hazafias hőseink Szentiványi, Kubinyi, Láng, Rohonyi stb. kilépnek a porondra, hogy megvívják a csatát. No, láttuk, miként küzdöttek! Csupán a Kossuth párt vette kezébe az ügyet, s beterjesztett Veres József által egy határozati törvényjavaslatot, mely azonban összehasonlítva az 1848 iki törvénynyel felette hatá-

rozatlan s azt a benyomást teszi, mintha magok a betérjesztők sem voltak volna tisztában önmagukkal s arra nézve, hogy voltaképen, mit akarnak. A törvény életbeléptetéséről keveset, arról azonban, hogy nem kívánnak secularizációt, sokat beszéltek. A Veres javaslatát leszavazták, s első közt volt, ki ellene szolt, a tiszakerületi felügyelő, Szentiványi Árpád, az „egyház oszlopa“ . . . „Érdekes, de szomorúan érdekes látvány ez! . . . A konventeken tüzes kurucok, — az országgyűlésen alázatos labancok! . . . Lesz titkolt és nem titkolt gaudium ellenségeink táborában! Ha nem volna az egész dolog oly szégyenítő és büsítő, felkiáltanánk, azt mondván: difficile est satiram non scribere! . . . Egyébként, őszintén kijelentjük, írja a lap szórólszóra, hogy „a javaslat elbukása felett nem sajnálkozunk, a mint általában nem tudunk lelkesedni az egész állami támogatásért ilyen alakban. Mennél több az államsegély, annál kevesebb az egyházi önállóság s nagyobb az állami befolyás nyomása, — hiveink terhei pedig miben sem könnyebbülnek. Így voltaképen első szülöttségünket árulgatjuk lencséért. Az állam semmit sem adott nekünk ingyen. Homeopátiás adagokban nyújtja a segílyt, s egész kezével viszi autonóm, régi jogainkat.“ — E kijelentés után a lap ráter Rakovszky s a néppárt lármájára, mely akkor érte el tetőpontját, mikor Veres többi között azt mondta, hogy Róma szítja a felekezeti békétlenséget. Mikor azonban — úgymond a lap — Rakovszky igazságtalanul megtámadta a Gusztáv-Adolf együletet, akkor az evangélikus képviselők csendesesen maradtak, csupán egy szász képviselő kelt védelmére azon együletnek.*) Arra nézve pedig, a mikor Veres panaszkodik, hogy a magyar állam a szászokat, szerbeket, románokat oly nagy mértékben támogatja, hogy a magyar ember ezt látván, azon meggyőződésre jut, hogy „Magyarországon nem fizeti ki magát magyarnak s hazafinak lenni“ a „Cirk. Listy“ azt feleli és tanácsolja, a logikára is hivatkozva, hogy ne legyen egyházunk oly nagy magyar, állítson fel 2—3 tót középiskolát, ez volna az igazság.

Az Egyetértés ma az egyetlen újság, a mely függetlenül pártoktól, érdekesortoktól védi az ország nagy igazait, jogait, alkotmányát. Ez őrségen nem ismer tekintetet, alkuvást, köntörfalazást. Távol minden befolyástól, pártok szűk szempontjaitól s minden más egyébtől, a mi a szabad eszmék küzdőit eltérítheti, fegyvereit a magyarság szolgálatába helyezi és törekvéseit győzelemre vinni a legforróbb óhajta. Harminczöt éves múltjára büszkén hivatkozhat az „Egyetértés“, mert olyan sikereket ért el, a milyeneket alig mutathat

föl kontinentális lap. Manapság politikai legfőbb célja abban csucosodik ki, hogy kivívja az ország gazdasági önállóságát. E nagy eszme szolgálatában sorompóba áll mindenkor és soraiba csoportosítja az összes intellektuális erőket, a melyek e nagy feladat kiküzdésére hivatva vannak. Együtt harcol mindazokkal, a kikkel e nagy ideálban találkozok; szembeszáll mindazokkal, a kik ellenszegülnek. A szerkesztőség megerősödvé az irodalom és a zsurnalisztika legjobb munkásaival, élén Fenyő Sándor főszerkesztővel és Eötvös Károlylyal, nagynevű szépirodalmi főmunkatársával, lelkesen és szeretettel szolgálja e kitűzött célokat. Arra törekszik az „Egyetértés“, hogy hirszolgálat a legkimerítőbb legyen, gondoskodik érdekes és aktuális olvasmányokról bőségesen, tárcarovata változatosság dolgában kimeríthetlen. Hirrovata a közélet minden ágára kiterjed; azon igyekszik, hogy bő és érdekes legyen; tanügyi, törvényszéki és egyházi rovatában minden jelentős eseményről részletesen beszámol, közgazdasági rovatának pedig olyan nagy teret szentel, hogy az felölelhet mindent, a mi a gazdaság körébe esik. Mint a nemzeti ügyek és érdekek védője és harcosa, kéri az „Egyetértés“ a nagy kösönség támogatását. Eötvös Károly tovább írja feltűnést keltő nagy munkáját: „Az eszlári nagy per“-t. Egyre fokozódik az „Egyetértés“ nagynevű szépirodalmi főmunkatársa e művének nagy érdekessége. Az eddig megjelent közleményeket az újonnan belépő előfizetők külön lenyomatban, díjtalanul kapják meg. Karácsonyra az „Egyetértés“ nagy meglepetésben részesíti olvasóit. Érdekes és értékes lesz, a mivel kedveskedni fog, olyan nagyszabású ajándék, a milyenhez hasonlót csak a külföldi nagy lapok juttatnak közönségüknek. Az új évnegyedben feltűnést keltő új regény közlését kezdi meg: Sienkiewicz, a világhírű lengyel író, egyik legragyogóbb új művét mutatja be „A kis ezredes“ címen. Sienkiewicz, a ki „Quo vadis“-ával az egész művelt világ figyelmét magára vonta, ebben a regényében még csudálatosabb és érdekfeszítőbb mese keretében oly jellemző erőt fejt ki, hogy a világirodalom legtündöklőbb képviselői mellé sorozható. Gondolatainak mélysége, alakjainak érdekessége és meséjének bonyodalma ebben a regényében az olvasót ellenállhatlanul bilincseli le. „A kis ezredes“ című regény kizárólagos fordítási jogát sikerült megszerezni és nincs kétség benne, hogy olvasóinknak különös élvezetet szerzünk vele. Figyelembe ajánljuk olvasóinknak, hogy a legszebb és legtartalmasabb magyar divatlapnak: a „Divatszalon“ kiadóhivatalával kötött szerződésünk értelmében előfizetőink e lapot kedvezményes áron: egész évre 8 koronáért, félévre 4 koronáért, negyedévre 2 koronáért rendelhetik meg. Az előfizetési díjak az „Egyetértés“ előfizetésével egy utalványon beküldendők. Az „Egyet-

*) Dehogy: Veres J. is részletesen hozzá szólott és felvilágosította a képviselőházat arról, hogy a G. A. egyület nem politikai egylet.

értés" előfizetési ára: Egy óra 3 kor 60 fill., negyedévre 10 kor., félévre 20 kor., egész évre 40 kor. Tisztviselők, lelkészek, tanítók és katonák számára kedvezményes áron küldjük. És pedig: Egy óra 2 kor. 40 fillérért, negyedévre 7 koronáért, félévre 14 koronáért, egész évre 28 koronáért Mutatványszámot kívánatra szívesen küldünk. Az „Egyetértés“ szerkesztősége és kiadóhivatala, Budapest, IV., Papnövelde utca 8.

rezhet magának, mintha kénytelen a dolgokat a beérkezett jelentések szerint megítélni.

Ókér, 1902. június 26-án.

Kiváló tisztelettel

Bierbrunner Gusztáv
ág. hitv. ev. lelkész.

TEMETŐ.

Válasz.

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr!

Engedje meg, hogy a becses lapjának 23-ik számában felvett kérdéstről elmondjam szerény véleményemet.

A kérdés ez: Összeegyeztethetőnek tartható-e az autonóm jellegű egyházkerületi felügyelői állás, dísz és méltóság az érettségi vizsgákon kormánybiztosi minőségben való szerepléssel azon egyházkerületben, a melynek körén belül s annak iskolái fölött a legfelsőbb hatóságot, a püspökkel egyetemben, épen az egyházkerületi felügyelő alkotja?

Szerény véleményem ez: A kérdéssel úgy vagyok, mint a kúszó növénynyel; hamarjában nem tudom, jobbról balra, vagy balról jobbra kanyarodik-e fölfelé. A döntés állásponttól függ. Itt is úgy áll a dolog. Ha nem szívesen látom, ha a kormány a kerület legfelsőbb hatóságának egyik tagját alantasabb tisztsgű közegeinek minősíti: akkor némi megalázást találhatok az intézkedésben. Ha azonban örülök annak, hogy főhatóságom azon tagja, kit a kerület közbizalma emelt kitünő állásába, a kormány bizalmában is részesül oly mértékben, hogy csakis ő tőle fog nyerni igaz és tiszta információt: akkor a dologban semmi megalázót vagy autonómiánkkal sértőt nem találhatok.

A fő tehát az, hogy az illető egyházkerületi felügyelő mely álláspontot foglal el. Ha a biztosi megtiszteltetést felügyelői állásánál fogva sértésnek tekint, bizonyosan visszautasítja azt. Ha pedig szívesen ragadja meg az alkalmat, hogy egyúttal mint kerületi felügyelő is tiszta tudomást szerezzen magának saját szemeivel és füleivel az illető iskola anyagi és szellemi állapotáról és hogy inkább maga megy, semhogy oda valami kellemtelen vendég küldessék: akkor a kiküldetésben sem magára nézve valami sértést, sem autonómiánkra nézve valami veszélyt látni nem fog.

Részemről azon nézetben vagyok, hogy nagyon üdvös volna, ha a kerületi felügyelőink és püspökeink meglátogathatnák minden kerületbeni középiskolát a vizsgák alkalmával, mert mégis más az, ha valaki személyes meggyőződést sze-

Az egyetemes evang. theol. akadémiával kapcsolatos „Evang. Theológusok Otthona“ fájdalmas szívvel jelenti, hogy legnagyobb jöltevője Csemez Miklos, kiérd. selmeci lyc. tanár, Kajalon, 1902. év június 17-én hajnalban, áldásos életének 73-ik évében jobblétre szenderült.

Szendrői Sándor, ki a dunántúli kerületnek hosszú ideig ügyésze volt, s az egyházi életben tevékeny részt vett, jún. 10-én meghalt.

A zólyomi ág. hitv. evang. egyház **segédlelkész hitoktatói állásra**

pályázatot hirdet. A megválasztott segédlelkész hitoktató köteleességei: a lelkészszel felváltva egyházi funkciókat végezni s a helybeli állami elemi iskolában heti 9 órában hittant tanítani. Javadalma: 1200 kor. havi részletekben és lakás. — Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. — A folyamodványok július hó 1-ig benyújtandók.

DR. HUSZÁGH ISTVÁN

egyházfelügyelő.

51 3—3

BLATNICZKY PÁL

lelkész.

K Á P L Á N T

keresek.

A tót nyelv ismerete megkívántatik.

Évi fizetése 600 korona és ellátás
(mosáson kívül.)

Kelt Békéscsabán, 1902-ik évben.

K O R E N P Á L

ev. lelkész.

Elkész és tanító urak szives figyelmébe.

Kaphatók nálam

ISKOLAI ANYAKÖNYVEK.
ISKOLAI NAPLÓK

és
MULASZTÁSI NAPLÓK,
továbbá
KERESZTELÉSI, ESKETÉSI ÉS HALÁLOZÁSI
ANYAKÖNYVEK

és
KIVONATOK

s vállalkozom bármily nagy terjedelmű

MŰVEK,

JEGYZŐKÖNYVEK és ISKOLAİKÖNYVEK,

vége

ROVATOS IVEK

elkészítésére.

A megrendelt tárgyakat kívánatra bekötve szállítom.

VERES LAJOS Orosházán.

HÖNIG FRIGYES

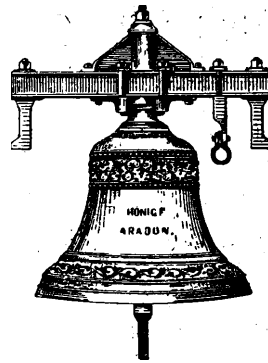
gőzüzemre berendezett

harang és ércöntődéje, szivattyúgyára

ARAD, Rákóczy-utca II—28. szám.

Alapított 1840-ben.

A legnagyobb állami éremmel kitüntetve 1890-ben

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben 40% súly és ár megtakarítás éretik el.

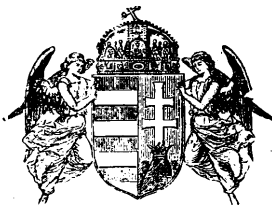
Kitűnő jó hang és tartósságáért 10 évi szavatolás!

A legkedvezőbb fizetési feltételek!

Vasúti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és vasharangállványok. Régi harangoknak forgatható vasszerelésre való átalakításuk avagy azoknak csekély felülfizetés mellett új harangokkal való becserezésük.

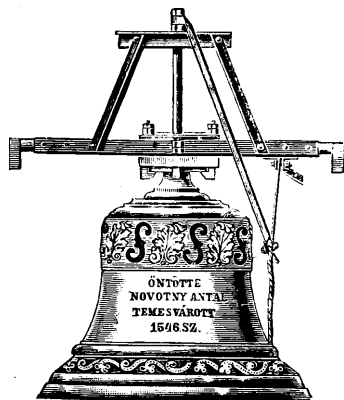
Bővebb felvilágosítás és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek. 3 12-7

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

→ Temesvár—Gyárvaros. ←

koronákat, régi harangok ilyenekkel való újraszerezését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli harangok raktáron vannak.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraföntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlyukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangúak, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 408 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Orosházán nyomtatott Veres Lajos gyorssajtóján.